

Ćwiczenia usprawniające percepcję słuchową

Opanowanie umiejętności czytania i pisania zależy nie tylko od prawidłowego funkcjonowania analizatora wzrokowego, ale również słuchowego. Ważne jest więc zarówno to, jak nasza pociecha widzi, ale również to, jak słyszy.

Dziecko z zaburzoną percepcją słuchową ma trudności ze zrozumieniem długich i skomplikowanych poleceń słownych oraz z zapamiętywaniem trudnych wyrazów. Dziecko często nieprawidłowo dokonuje syntezy wyrazu, to znaczy składania wyrazu z głosek (usłyszane kolejne głoski „k-o-t-e-k” nie od razu oznaczają wyraz „kotek”), jak i analizy, czyli głoskowania (wymienienie głosek, z których składa się wyraz „kotek”). Powyższe trudności przekładają się w efekcie na problemy w czytaniu całych wyrazów, a w dalszej kolejności zdań.

Nieprawidłowości w obszarze percepcji słuchowej obejmują ponadto:

- kłopoty z zapamiętywaniem dni tygodnia, pór roku,
- przekręcanie słów (na przykład „kordła” zamiast „kołdra”),
- wolne pamięciowe opanowywanie wierszyków i rymów.

Celem ćwiczeń słuchowych, inaczej zwanych ćwiczeniami słuchu fonematycznego, jest zdolność różnicowania głosek oraz umiejętność ich wyodrębniania i scalania w wyrazy. Ogromną rolę odgrywa tu również słuch fizyczny, który porządkuje świat dźwięków: pozwala nam słyszeć, odbierać określone fale dźwiękowe oraz muzyczny, który pozwala określić natężenie dźwięków, różnice w wysokości tonów, odpowiada też za płynność mowy, jej akcent, intonację, rytm. Ćwiczenia słuchowe rozpoczynamy od zabaw, których podstawą jest słych fizyczny i muzyczny, dopiero później przechodzimy do ćwiczeń słuchu fonetycznego, odpowiednio stopniując trudności.

Przykłady ćwiczeń doskonalących analizę i syntezę słuchową:

a) ćwiczenia percepcji słuchowej:

- „Co słyhać?” – dziecko, z zamkniętymi oczami, wsłuchuje się w dźwięki dobiegające

z otoczenia, a po pewnym czasie opowiada, co usłyszało,

- **„Odgłosy„** – słuchanie nagrań różnych odgłosów (zwierząt, instrumentów muzycznych, odgłosów natury itp.)
- **„Rozpoznawanie dźwięków i szmerów”** – wykorzystujemy tu stare gazety, papier lub celofan, dwa kubki lub szklanki, groch, ryż, piasek, koraliki, gruby makaron, wodę. Osoba prowadząca zabawę demonstruje zgniatanie gazety, darcie na paski, pocieranie gazety, przesypywanie sypkich materiałów, przelewanie wody. Po zapoznaniu dziecka z tymi dźwiękami prosimy, aby nasłuchiwało z zamkniętymi oczami i rozpoznawało dźwięki.
- **„Cicho – głośno, szybko – wolno, wysoko-nisko”** – osoba dorosła przygotowuje dwie pokrywki od garnków, w które uderza: raz mocniej, raz słabiej (cicho, głośno) – a następnie: wolno – szybko. Dźwięk wysoki osoba dorosła prezentuje naśladując śpiew kobiety, a niski śpiew mężczyzny (na sylabach la, la lub mi, mi). Umawia się z dzieckiem, że na dźwięk cichy dziecko siada, a na głośny wstaje, a gdy usłyszy dźwięki szybkie – biega, wolne – spaceruje po pokoju, gdy usłyszy dźwięk wysoki podnosi ręce do góry, a na dźwięk niski opuszcza ręce na dół. Początkowo osoba dorosła ćwiczy razem z dzieckiem.
- **„Ile razy zastukano?”** – osoba dorosła uderza klockiem o blat stołu, a odwrócone dziecko odkłada kolejno tyle klocków (patyczków, muszelek, kamyków), ile usłyszało dźwięków, następnie przelicza je. Dziecko może również zapisywać za pomocą kresek lub kropek ilość usłyszanego uderzeń. Na początku możemy ułatwić zadanie pozwalając rysować w trakcie słuchania, potem po wysłuchaniu rytmu.
- Wystukiwanie układów przestrzennych – potrzebne będą klocki i pałeczka. Dorosły układa na stoliku klocki pogrupowane po dwa, trzy, cztery oddzielone większą lub mniejszą przerwą. Dziecko przygląda się ustawieniu klocków i wystukuje pałeczką (o blat stołu lub na bębenu) układ przestrzenny klocków – jeden klocek to jedno stuknięcie. Wcześniej mówimy dziecku, że odległości między klockami to przerwa, która jest dłuższa lub krótsza i że musimy ją też przedstawić.

b) ćwiczenia analizy i syntezy wyrazowej zdań:

- **„Ile wypowiedziano zdań?”** – należy przygotować paski papieru lub kolorowe tasiemki. Osoba

dorośla wypowiada zdanie i układa przed sobą tasiemkę. Zadaniem dziecka jest odkładanie (czy dokładanie?) tasiemki po każdym wypowiedzianym przez dorosłego zdaniu.

- **„Ile wyrazów słyhać w zdaniu?”** – osoba dorosła wypowiada zdanie. Każdemu wypowiedzanemu wyrazowi towarzyszy układanie klocka. Następnie wspólnie z dzieckiem podliczane są klocki – wyrazy w zdaniu.
- **„Układanie zdania na zadaną liczbę wyrazów”** – osoba dorosła wybiera określoną liczbę klocków, np. 3 – dziecko ma za zadanie ułożyć zdanie składające się z trzech wyrazów. Początkowo dorosły pomaga w układaniu zdania.

c) ćwiczenia analizy i syntezy sylabowej:

- **„Wyklaskiwanie sylab”** – dorosły wyjaśnia, że będzie wypowiadał wyraz, a następnie podzieli go na sylaby – jednocześnie wyklaskując je. Po krótkiej prezentacji dorosły wymawia wyrazy w całości, dziecko wypowiada wyraz sylabami – wyklaskując każdą wypowiedzaną sylabę. Jeśli dziecko ma problem z sylabizowaniem, prosimy je, aby położyło rączkę pod brodą i wyczuwało ruch opuszczania brody, towarzyszący wymawianiu samogłosek tworzących sylaby (samogłoska jest ośrodkiem sylaby).
- **„Zabawa z Sylabinką”** – dorosły – wykorzystując zabawkę pacynkę Sylabinkę wypowiada proste zdanie sylabami, a dziecko wypowiada je płynnie. Po krótkim treningu następuje zmiana ról.
- **„Robocikowe rozmówki”** - z użyciem pluszaków lub pacynek dziecko i dorosły bawią się w sylabiczne wypowiedzanie dłuższych wyrazów, fraz i krótkich zdań.
- **„Dokończ wyraz”** – dorosły wskazuje dziecku obrazek, wypowiada jego nazwę sylabizując, ale bez wymawiania ostatniej sylaby. Zadaniem dziecka jest dopowiedzieć ją, a następnie powtórzyć cały wyraz płynnie, np. pa-ja... – ...cyk – pajacyk.
- **„Zabawa w sklep”** – dorosły układa na stole przedmioty, np. produkty: budyo, budzik, burak, buty, kawa, lizak, cukierki i prosi dziecko, aby sprzedało mu te przedmioty, których nazwy rozpoczynają się sylabą „bu”.